

The Effect of Female Modesty on The Cohesion of the Family and its Impacts on the Pure Life

Mahya Hakakan¹, Nafiseh Fayazbakhsh^{*2}, Esmat Savadi³, Mohammad Reza Shahrudi⁴

1. Doctoral student of Theology and Islamic Studies majoring in Qur'an and Hadith Sciences, vali'asr Humanities University Complex (AS), South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Theology and Islamic Studies, Faculty of Literature and Humanities, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

3. Assistant Professor, Department of Theology and Islamic Studies, Faculty of Humanities and Management, West Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

4. Associate Professor, Department of Theology and Islamic Studies, Faculty of Theology and Islamic Studies, University of Tehran, Tehran, Iran.

Citation: Hakakan, M., Fayazbakhsh, N., Savadi, E., Shahrudi, M. R. (2022). The effect of female modesty on the cohesion of the family and its impacts on the pure life. *Journal of Woman and Culture*, 13(52), 31-41.

DOR: [20.1001.1.20088426.1401.13.52.3.3](https://doi.org/10.1001.1.20088426.1401.13.52.3.3)

ARTICLE INFO

Received: 27.01.2022

Accepted: 14.04.2022

Corresponding Author:

Nafiseh Fayazbakhsh

Email:

nafisefayazbakhsh@yahoo.com

Keywords:

Female modesty

Family cohesion

Pure life

Abstract

The purpose of the present study was to explain the effect of women's modesty on the cohesion of the family and its impacts on the pure life. The research universe was Islamic references related to modesty. The research sample was the concept of female modesty. The design of the research was descriptive-analytical. The data collecting was through library-documentary and the information analyzing method was based on the interpretation approach. In such a way that the connection between the concept of "female modesty" and the pure life via reviewing of the religious texts (verses and related narrations), the effects of modesty on the individual, family and the society were explained. The results showed that the sacred center of the family could provide the ground for the cultivation of modesty if the woman as its main element was an objective model of modesty. In this case, the family would be strengthened and protected from collapse and other numerous damages. The modesty of a woman by strengthening the family as the cell of the society led the society reaching to pure life. also. Women's modesty plays an effective role in the position of wife and mother, paving the way for individuals, families and society to reach a virtuous life and tasting the taste of a transcendental and pure life to the society. In fact, by adorning the woman and the family with the ornament of modesty, the society moves on the path of happiness and pure life. One of the main consequences of establishing the modesty is that the individual and the society reach a pure life as the best kind of life.

Extended abstract

Introduction: Unfortunately, despite the passing of more than four decades since the Islamic Revolution, the place of modesty in our society was not properly and clearly explained. Its importance and constructive role in educating the population, families and the Islamic society was neglected in research works, and the implementation of programs related to the promotion and development of modest culture in Iranian society faced resistance and challenges. Another problem in this area was the lack of knowledge about the status of this humanizing virtue, which in some cases led to the design of negative and purely deterrent programs. While modesty is one of the natural needs of human beings and whenever it is properly introduced to public opinion and positive programs were designed and exposed to the public, it was welcomed, supported and strengthened by the people. The enemy, after the defeat in the imposed war and the despair of winning the military war, has prioritized cultural aggression, and by recognizing our strengths and weaknesses, we have focused on depriving families, and in the first place, of girls and women. have given. The goal was to promote immodesty and unveiling and obscene and anti-Islamic coverings, the spread of Western fashions and slavery, the production and distribution of anti-moral films and music, the publication of anti-moral books and magazines and all written, oral and cultural tools. Follows the image. The long-term soft war of the enemy has changed the values of the society, including the value of modesty, chastity and hijab in the society, and has changed the fabric of a part of the Iranian people from modest people to drowned in a modest lifestyle. The harms of cultural aggression from a social point of view can be the weakening of the family institution, the increase in divorce rates, the polarization of culture, corruption and vulgarity, intergenerational conflict and insecurity, and the loss of trust between people. A review of the background shows that so far no independent and formal research has examined the modesty of women and its effects. So in this research The purpose of the present study was to explain the effect of women's modesty on the cohesion of the family and its impacts on the pure life.

Method: This research was a basic theoretical research using descriptive-analytical research method and the data were collected by documentary and library method. The statistical universe of this research was Islamic references related to the subject of modesty. Statistical sample was the concept of female modesty and method of data analysis based on interpretive approach. The basis and criterion of analysis in this research was the use of deductive, inductive, distinguishing, differentiating, distinguishing and comparing reasoning, all of which were done with the help of thinking, reasoning, logic and reasoning; Therefore, in the first step, the concept of modesty was explored using library studies, numerous articles and dissertations. In the second step, using religious texts (Holy Quran, Nahj al-Balaghah, Sahifa Sajjadih, verses and narrations related to Istihaya (shame), the research propositions were examined and in the third step, after analyzing the obtained data, the results were inferred.

Result: The results showed that the sacred center of the family could provide the ground for the cultivation of modesty if the woman as its main element was an objective model of modesty. In this case, the family would be strengthened and protected from collapse and other numerous damages. The modesty of a woman by strengthening the family as the cell of the society led the society reaching to pure life. also. Women's modesty plays an

effective role in the position of wife and mother, paving the way for individuals, families and society to reach a virtuous life and tasting the taste of a transcendental and pure life to the society. In fact, by adorning the woman and the family with the ornament of modesty, the society moves on the path of happiness and pure life. One of the main consequences of establishing the modesty is that the individual and the society reach a pure life as the best kind of life.

Conclusions: The health of the family and the subsequent growth and development of society depend on the existence of strong and healthy families in which women provide the man with peace of mind while maintaining the element of chastity. In such a family, the man, as the labor force of the society, works harder and plays a role in the growth of the country and reaching the gates of self-sufficiency. A society built on such sound elements will move economically, socially and culturally towards prosperity, and its members will attain a higher level of life that is the fruit of faith and righteous action. One of the factors in achieving a pure life is the rule of Istihaya in society. In fact, the manifestation of human enjoyment of pure life appears in different dimensions and levels of human existence from birth to the end, which is heaven. The true value of man and his attainment of spiritual life and the position of divine caliph depends on his pure life. God, the Blessed and Exalted, says in the Holy Qur'an: "Whoever does a good deed, whether male or female, while he is a believer, we will keep him alive with a pure life; And We will reward them for the best of what they used to do (Nahl, 97). Pure and refreshing life is the gift of God to the people of faith and righteous deeds, and the disbelievers, hypocrites and polytheists do not benefit from it. There is a close relationship between strengthening modesty and achieving the goal of human creation and achieving a pure life; Because the purpose of human creation is to achieve the happiness of the Hereafter and ultimate perfection and to enjoy a pure life. In fact, with the adornment of women and, consequently, the family with the ornament of modesty, society moves in the path of happiness and pure life.

Authors Contributions: Mahya Hakakan: Designing the general framework, data analysis and content editing. Dr. Nafiseh Fayyazbakhsh: Collaboration in designing the general framework and conclusions, content editing, data analysis and final review and corresponding author. Dr. Esmat Savadi: Collaboration in designing the structure of the article and the final review. Dr. Mohammad Reza Shahroudi: Content editing and article submission.

Acknowledgments: The authors would like to thank all the professors who assisted us in this research.

Conflicts of Interest: In this study, no conflict of interest has been reported by the authors.

Funding: This article has not received any financial support.

تأثیر حیای زن بر استحکام خانواده و آثار آن بر حیات طیبه

مجیا حکاکان^۱، نفیسه فیاض بخش^{۲*}، عصمت سوادی^۳، محمدرضا شاهرودی^۴

۱. دانشجوی دکتری الهیات و معارف اسلامی گرایش علوم قرآن و حدیث، مجتمع دانشگاهی علوم انسانی ولیعصر (عج)، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
۲. استادیار گروه الهیات و معارف اسلامی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
۳. استادیار گروه الهیات و معارف اسلامی، دانشکده علوم انسانی و مدیریت، واحد تهران غرب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
۴. دانشیار گروه الهیات و معارف اسلامی، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

چکیده

هدف پژوهش حاضر تبیین تأثیر حیای زن بر استحکام خانواده و آثار آن بر حیات طیبه بود. جامعه پژوهش، منابع اسلامی مرتبط با موضوع حیا است. نمونه پژوهش مفهوم حیای زن بود. طرح پژوهش توصیفی-تحلیلی بود. شیوه گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای اسنادی و روش تجزیه و تحلیل اطلاعات بر اساس رویکرد تفسیری بود. به این صورت که ارتباط مفهوم «حیای زن» با حیات طیبه با واکاوی متون دینی (آیات و روایات مرتبط)، اثرات حیا بر روی فرد، خانواده و جامعه تبیین شد. نتایج نشان داد، کانون مقدس خانواده در صورتی می‌تواند زمینه پرورش حیا را فراهم کند که زن به عنوان اصلی‌ترین عنصر آن، الگوی عینی حیامداری باشد. در این صورت خانواده استحکام می‌یابد و از فروپاشی و آسیب‌های متعدد در امان می‌ماند. حیای زن با استحکام خانواده به عنوان سلول تشکیل دهنده جامعه منجر به رسیدن جامعه به حیات طیبه می‌شود. هم‌چنین، حیای زن نقش اثرگذار در جایگاه همسری و مادری، راه رسیدن افراد، خانواده‌ها و جامعه را به حیات طیبه، هموار کرده و طعم زندگی متعالی و طیبه را به کام جامعه چشانده است. در واقع با مزین شدن زن و به تبع آن خانواده به زیور حیا، جامعه در مسیر سعادت‌تمندی و حیات طیبه حرکت می‌کند. یکی از اصلی‌ترین ثمرات تقویت استحیا، رسیدن فرد و جامعه به حیات طیبه به عنوان بهترین نوع زندگی است.

کلیدواژه‌گان: حیای زن، استحکام خانواده، حیات طیبه

مقدمه

با وجود گذشت بیش از چهار دهه از انقلاب اسلامی، جایگاه حیا در جامعه به درستی و روشنی تبیین نشده است؛ اهمیت و نقش سازنده آن در تربیت نفوس، خانواده‌ها و جامعه اسلامی در آثار پژوهشی مورد غفلت واقع شده است و اجرای برنامه‌های مرتبط با ترویج و توسعه فرهنگ حیا در جامعه ایران، با مقاومت‌ها و چالش‌هایی روبه‌رو شده است. مشکل دیگر در این حیطة، عدم شناخت جایگاه این فضیلت انسان‌ساز است که در برخی از موارد منجر به طراحی برنامه‌های سلبی و صرفاً بازدارنده شده است؛ در حالی که حیا یکی از نیازهای فطری انسان بوده و هرگاه به درستی برای افکار عمومی معرفی شده است و برنامه‌هایی ایجابی طراحی و در معرض عموم مردم قرار گرفته، با

استقبال، حمایت و تقویت از سوی مردم مواجه شده است. دشمن نیز پس از شکست در جنگ تحمیلی و ناامیدی از پیروزی در جنگ سخت، تهاجم فرهنگی را در اولویت خود گذاشت و با شناخت نقاط قوت و ضعف جامعه ایرانی، تمرکز خود را بر حیا‌دایی از خانواده‌ها و در وهله اول دختران و زنان قرار داده است. هدفی که از طریق ابزارهایی مانند صنایع فرهنگی، رسانه‌ها و ابزارهای نوین ارتباطی موجب تخریب بنیان‌های اعتقادی جامعه ایران می‌شود. رسانه‌های غربی در ایجاد گسل‌های قومی و دینی نقش مهمی ایفا می‌کنند. ارائه سبک زندگی مطلوب غربی از طریق نمایش فیلم، موجب ناامیدی ایرانیان نسبت به فرهنگ خودی می‌شود و آن‌ها را ترغیب می‌کند از فرهنگ غربی الگو برداری کنند (Seyyednejad, Hatami, Shababi & et al., 2014). جنگ نرم بلندمدت دشمن باعث دگرگونی ارزش‌های جامعه از جمله ارزش حیا، عفت و حجاب در جامعه شده و بافت بخشی از مردم ایران را از مردمانی متصف به حیا به غرق‌شدگانی در سبک زندگی فاقد حیا تغییر داده است. سردمداران غرب با بهره‌گیری از ابزارهای گوناگون تبلیغاتی و برای ارزش‌زدایی از جوامع اسلامی، فرهنگ بی‌حجابی و اختلاط زن و مرد را رواج می‌دهند (Afshani & Zarean, 2014).

جایگاه حیا در فرهنگ اسلامی بسیار اهمیت دارد. از آن جا که استحياء ریشه عربی دارد، ضروری است که در ابتدا به ریشه‌شناسی آن پرداخته و پس از آن به موارد استعمال آن در قرآن کریم اشاره شود. حیا پنج بار در قرآن با مصدر «استحياء» به کار رفته است. از جمله آیاتی که بر حیای بشری دلالت دارد، می‌توان به آیه 53 سوره احزاب اشاره کرد: «این عمل، پیامبر را ناراحت می‌نماید، ولی از شما شرم می‌کند (و چیزی نمی‌گوید)». این آیه یکی از فضایل بی‌کران پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم را معرفی می‌کند که آن حیای ایشان در برابر بی‌ادبی و زشت‌کاری برخی مردمان است. همچنین آیه 26 سوره مبارکه بقره که می‌فرماید: «خداوند از این که (به موجودات ظاهراً کوچکی مانند) پشه و حتی کمتر از آن، مثال بزند شرم نمی‌کند». هر دو آیه با لفظ «لَا يَسْتَحْيِي» و به‌گونه ترک حیا درباره خداوند به کار رفته‌اند که با لفظ «استحياء» و مثبت استعمال شده است. مقاله‌ای با عنوان «آسیب‌شناسی جایگاه خانواده در فرهنگ دینی - مطالعه موردی - «فقدان حیا» به تأثیر خانواده به عنوان اولین گروهی که هر انسانی آن را تجربه می‌کند، پرداخته است. این پژوهش تأکید می‌کند که هر خانواده باید مناسبات مرتبط با حیا را در خود داشته باشد و آن را حفظ کند. از این رو خانواده‌ای که دارای مولفه‌های فرهنگ دینی و پرورش‌دهنده فرزند صالح باشد، اهمیت دارد (Ali Mohammadi & Kavand, 2018). پژوهشی دیگر با هدف تحلیل زمینه‌ها و عوامل فرهنگی و اجتماعی گسترش بدحجابی، فرهنگ ایرانی را فرهنگی همراه با پوشیدگی و رعایت عفت و حجاب معرفی می‌کند که در دوره معاصر دچار چالش شده و مظاهری از بدحجابی مشاهده می‌شود. این پژوهش الگوی زندگی جامعه جدید را علت اصلی دگرگونی‌های پدید آمده در زمینه بدحجابی می‌داند. الگویی که در آن طبقه مرفه با اهمیت دادن به بدن، فرهنگ جلوه‌گری و تظاهر، رفاه‌زدگی و مدگرایی سعی می‌کند خود را از دیگران جدا کند. این الگو تا جایی نفوذ کرده که حتی طبقه‌های متوسط و پایین را نیز برای خودنمایی و تظاهر به ویژه با لباس و آرایش، به صرافت انداخته است (Moeidfar & Dehghani, 2008). مقاله‌ای دیگر در این حوزه، به جایگاه زن به عنوان مربی بشر می‌پردازد و او را به عنوان تربیت‌کننده فرزند صالح و رهایی‌دهنده امت از گمراهی معرفی می‌کند و حیا را عامل موثر بر پوشش بانوان و مانع انحراف و ضامن پاکدامنی و نشانه هماهنگی با طبیعت انسانی می‌داند (Eshaqi, 2008). پایان‌نامه مرتبط با این حوزه نیز اثری است که به تبیین آثار تربیتی حیا و ادب در زندگی انسان‌ها از دیدگاه قرآن پرداخته است (Keifibejestani, 2015). نقش حیا به عنوان اصلی‌ترین فضیلتی است که فرد و جامعه را به سعادت‌مندی می‌رساند و به عنوان ریشه و سرمنشا همه خوبی‌ها نقش محوری ایفا می‌کند. لذا با توجه به مطالبی که گزارش شد. هدف پژوهش حاضر تبیین تأثیر حیای زن بر استحکام خانواده و آثار آن بر حیات‌طیبه می‌باشد.

روش

طرح پژوهش، جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

طرح پژوهش توصیفی-تحلیلی است. جامعه پژوهش کلیه منابع اسلامی مرتبط با موضوع حیا بود و نمونه پژوهش مفهوم حیای زن بود.

روش اجرا

در این پژوهش برای بررسی نقش تأثیر حیای زن بر استحکام خانواده و آثار آن بر حیات‌طبیبه، در ابتدا به گردآوری متون و منابع مرتبط در این موضوع پرداخته شد. با بررسی ادبیات پژوهش و استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای، مقالات و پایان‌نامه‌های متعدد و متون دینی شامل قرآن کریم، نهج البلاغه، صحیفه سجادیه، آیات و روایات مرتبط با استحياء (حیا) لحاظ شدند و سپس اطلاعات و داده‌ها با روش رویکرد تفسیری تحلیل شد.

یافته‌ها

پس از بررسی متون دینی مرتبط با مفهوم حیا و تحلیل داده‌ها نتایج ذیل به دست آمد که به آن‌ها پرداخته می‌شود:

جایگاه و ارزش زن

در مقایسه‌ای کوتاه بین اسلام و سایر مذاهب و مکاتب مشخص می‌شود که زن در اسلام، ارزش و منزلت والایی دارد. حضرت امام رحمه‌الله علیه در این باره می‌فرماید: «آن قدر که اسلام به زن خدمت کرده است، خدا می‌داند که به مرد خدمت نکرده است (Maktabi & Hedayati, 2008). اگر خداوند این اندازه برای زنان ارزش قابل است، برای آن است که صلاح و فساد جامعه بستگی به صلاح و فساد خانواده دارد. اگر کانون خانواده، یک محیط آرام و دور از اضطراب و دلهره باشد، زمینه برای رشد و تربیت آینده‌سازان فراهم می‌آید و مسایلی چون طلاق، جار و جنجال، اضطراب و بیماری‌های عصبی و روانی کاهش می‌یابد. البته زنان به دو دسته صالح و ناصالح تقسیم می‌شوند که بین این دو دسته از جهت ارزش و منزلت، فاصله بسیار است؛ چنان که امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: «یعنی برای زن، ارزش و هم‌اوردی نیست؛ نه برای صالح آن‌ها و نه برای ناصالح آنان. زن خوب ارزشش، با طلا و نقره برابری نمی‌کند بلکه بهتر از طلا و نقره است؛ اما خاک نیز قیمت و بهای زن بد نیست؛ بلکه خاک بهتر از اوست (Horreameli, 1988). به استناد روایات متعدد صفت زینبده حیا که در وجود هر انسانی به ودیعه گذاشته شده، در زنان بسیار بیشتر از مردان است. خداوند متعال در وجود زنان شرم و حیای بسیار بالاتری را به ودیعه گذاشته است که موجب عظمت یافتن جایگاه و شخصیت آنان، سلامت زندگی شخصی و همچنین پاک‌ی و سلامت جامعه می‌شود؛ اما ممکن است سبک زندگی انتخابی زن، حیا را کم‌رنگ کرده و آسیب‌پذیری زن و جامعه را افزایش دهد. این مساله در جوامعی که چندین سال است حیا را کنار گذاشته‌اند و زن به کالایی کم‌ارزش تبدیل شده است، قابل مشاهده است. وقتی که حیای زن ریخت، هم از جاذبه و هم از شخصیت می‌افتد و فضای اجتماع به گونه‌ای می‌شود که زنان دیگر نمی‌توانند نقش فطری و واقعی خود را ایفا کنند. تنها ویژگی‌ای که می‌تواند به دختران و زنان، عظمت و عزت دهد، حیا است. اگر دخترها تأثیر شگفت‌آور این فضیلت را در چشم مردان درک می‌کردند، لحظه‌ای از آن دست نمی‌کشیدند. حضرت مریم سلام الله علیها به عنوان یکی از اسوه‌های قرآنی حیا، حیای خود را در حالات گوناگون به منصفه ظهور رساند؛ در زمانی که جبریل در شکل مردی بر او تمثیل یافت، از شدت حیا به خود لرزید و در زمانی که باردار شد، با حالتی شرمگین از مردم فاصله گرفت (Majlesi, 1984).

تأثیر حیا در انتخاب و ارتباط با همسر

قرآن کریم زنان و مردان را از داشتن روابط دوستانه با جنس مخالف برحذر داشته و آن را مورد مذمت قرار داده است. خداوند متعال خطاب به مردان توصیه می‌فرماید: با زنانی که با مردان نامحرم رابطه دوستی برقرار

می کنند، ازدواج نکنند و تنها با زنانی ازدواج کنند که باحیا هستند. خداوند در آیه 25 سوره نساء به مردان مومن توصیه می کند: «آن ها را با اجازه صاحبان آنان تزویج نمایید و مهرشان را به خودشان بدهید؛ به شرط آن که پاکدامن باشند، نه به طور آشکار مرتکب زنا شوند و نه دوست پنهانی بگیرند». خداوند متعال در آیه مبارکه دیگری به مردان توصیه می کند که از دوستی با نامحرم بپرهیزند: «دوست پنهانی و نامشروع نگیرید (مأئده، ۵)». وقتی خداوند متعال از ارتباط صحیح دو جنس مخالف (حضرت موسی علیه السلام و دختران شعیب سلام الله علیه) سخن می گوید، صحبت کردن با نامحرم در حد نیاز و ضرورت رعایت حیا و عفت در راه رفتن را به خوبی به تصویر می کشد (قصص، ۲۶-۲۳). در محیطی که همگان می توانند انواع لذت نامناسب را از افرادی که در محیط های مختلف شغلی، آموزشی، تفریحی و... با آن ها در ارتباط هستند به دست آورند، احتمال سرد شدن کانون خانواده و یا بی اعتنائی به همسر و مراعات نکردن حقوق او به شدت افزایش می یابد و موجب افزایش طلاق می شود (Zareie, 2019). اهل بیت سلام الله علیهم اجمعین نیز برای جلوگیری از فروپاشی و در مقابل تحکیم بنیان های خانواده، چارچوب روابط با نامحرم در خارج از خانه را مشخص کرده و در داخل خانه نیز رابطه زن و شوهر را بر مبنای ارتباط همزمان حیا و محبت قرار داده اند. اگر از روز اول ارتباط همسران، حیای بین آن ها حفظ شود، بسیاری از مشکلات خانواده حل می گردد. برخی زوج ها گمان می کنند که رعایت حریم و حفظ حیا با عشق و محبت در تعارض است؛ در حالی که برعکس، هر چقدر زوجین حریم شخصیت یکدیگر را حفظ کنند، عشق و محبت شان به یکدیگر بیش تر و بیش تر خواهد شد. در رفع اختلافات نیز باید حیا مراعات گردد تا اختلافات زن و شوهر، علنی نشود. ازدواج یک عامل ایجابی در به وجود آمدن حیا بوده و از این رو خداوند متعال در قرآن کریم می فرماید: «آن ها لباس شما هستند و شما لباس آن ها (هر دو زینت هم و سبب حفظ یکدیگرید (بقره، ۱۸۷)». پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم نیز یکی از کارویژه های ازدواج را همین موضوع می دانند و به همین علت جوانان را توصیه به ازدواج می فرمایند: «ای گروه جوانان! کسی که از شما توانایی بر ازدواج داشته باشد، ازدواج کند؛ زیرا هر کس ازدواج کند از نوامیس مردم چشم فرو می بندد و دامن خویش را از آلودگی به بی عفتی حفظ می کند» (Nouri, 1988). از سوی دیگر، در روایات انسان مجرد بسیار تقبیح شده و پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم مجردی را که وسع مالی برای ازدواج دارد (ولی ازدواج نمی کند) برادر شیطان خوانده است (Shoeiri, 2013).

حیای همسران در روابط زناشویی و نقش آن در استحکام خانواده

آموزه های دینی برای تامین سلامت روحی و روانی زن و شوهر، فرزندان و مصونیت فضای خانواده، وظایفی را مقرر کرده است. معارف اسلامی، لذت های عاطفی را به رسمیت شناخته و پرداختن به آن را به عنوان عملی عبادی و همانند جهاد در راه خدا معرفی می کند؛ امام صادق علیه السلام درباره ثواب ارتباط زناشویی با همسر می فرماید: «وقتی شوهرت به تو نزدیک می شود دو ملک او را احاطه می کنند و مانند کسی است که در راه خدا شمشیر می زند، مانند ریزش برگ درختان گناهانش می ریزد. پس وقتی غسل می کند، از تمام گناهان پاک می شود (Koleini, 1986). اما با این وجود اسلام برای مدیریت این غریزه سرکش، چارچوب ها و حدودی تعیین کرده است. حریم خانواده و ارتباط با همسر شرعی را حد لذت های عاطفی می داند و کلیه تمتعات در اشکال مختلف شامل لذت در نگاه و گفتار را از طریق همسر مجاز می شمارد؛ در عین حال به افراد اجازه نمی دهد که مسایل و روابط عاطفی خود را به عرصه عمومی جامعه بکشانند (Jokar, 2013). اهل بیت علیهم السلام حیا را به دو بخش «حیای عاقلانه» و «حیای احمقانه» تقسیم بندی کرده اند. حیای عاقلانه به معنی حیای از روی علم و حیای احمقانه حیای از روی جهل است. در متون دینی که مشتمل بر آیات و روایات مختلف می باشد، توجه به نیازهای عاطفی همسر به شدت مورد تاکید قرار گرفته است تا جایی که آن را به عنوان یک وظیفه واجب زن نسبت به همسر خود معرفی می کند. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در این باره اینگونه توصیه می فرماید: «بر زن لازم است از بهترین عطر استفاده کند. زیباترین لباسش را بپوشد. خود را به نیکوترین وجه آرایش کند و صبح و شب خود را به شوهر عرضه نماید و حقوق شوهر بر زن بیش از این هاست» (Koleini, 1986). حضرت علی علیه السلام نیز در سخنی خطاب به مردان می فرماید: هر گاه از زنی خوشتان آمد، نزد همسر خود بروید. زیرا

همسر شما مثل اوست و برای شیطان در قلب خود راهی قرار ندهید تا این که آن زن از خاطر شما برود (Majlesi, 1984). امام باقر علیه السلام نیز نشاط مؤمن را در سه چیز معرفی می‌کنند: رابطه جنسی و عاطفی با همسر، شوخی با برادران دینی و نماز شب (Sadough, 2002). امام صادق علیه السلام درباره اثر ملکوتی ارتباط عاطفی با همسر می‌فرماید: «چیز مباحی نزد خداوند محبوب‌تر از ازدواج (آمیزش) نیست؛ پس هنگامی که مومن از حلال خودش غسل کند، ابلیس گریان می‌شود و می‌گوید: ای وای! این بنده پروردگارش را اطاعت کرد و خدا گناهش را آمرزید» (Nouri, 1988). پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرماید: «بهترین زنان شما زنی است که اگر با شوهرش باشد، لباس حیا از تن می‌کند (Koleini, 1986). هر چند تأکیدات فراوانی بر توجه ویژه زن به همسر خود در موضوعات جنسی در متون دینی آمده است؛ اما زن و شوهر هر دو وظیفه دارند نسبت به ارضای نیاز عاطفی همسر خود بی تفاوت نبوده و با ارضای به موقع و مشروع آن، به حفظ و تقویت حیا و پاکدامنی یکدیگر کمک کرده و زمینه روابط محبت‌آمیز را فراهم کنند (Jokar, 2013). بنابراین برآورده شدن نیاز عاطفی در زندگی مشترک، از حقوق و تکالیف زن و شوهر است و یکی از مصادیق حسن معاشرت به شمار می‌رود. حقی که در صورت بی توجهی به آن، کانون خانواده در معرض خطر فروپاشی قرار می‌گیرد (Noor, 2010). روابط عاطفی در دیدگاه اسلامی، امری معنوی و دارای پاداش اخروی است. حتی در روایات به محبت انبیا به دوست داشتن زنان و روابط عاطفی تصریح شده است. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در حدیثی این علاقه خود به زنان را اینگونه بیان می‌فرماید: «از دنیای شما عطر و نماز و زنان را دوست می‌دارم» (Horreameli, 1988).

افزایش اطمینان مرد به همسر خود

از جمله وظایف اصلی زن و مرد، رعایت حدود و مرزهای الهی و وفاداری نسبت به یکدیگر و اجتناب از هرگونه رابطه نامشروع با زن یا مرد دیگری است. رابطه نامشروع به محبت و مودت متقابل آسیب جدی وارد می‌کند و زمینه را برای خیانت و تعدی طرف مقابل فراهم می‌کند. قرآن کریم در بیان صفات مردان و زنان مومن، حفظ حیا، عفت و پاکدامنی را یکی از اصلی‌ترین ویژگی‌ها برمی‌شمارد (Jokar, 2013). خداوند متعال در سوره مبارکه احزاب می‌فرماید: «مردان پاکدامن و زنان پاکدامن (احزاب، ۳۵)». در قانون مجازات اسلامی، کیفر زن شوهردار (محصنه) که با مرد دیگری رابطه نامشروع دارد یا مرد زن‌دار (محصن) که با زن دیگر رابطه نامشروع برقرار کند، ممکن است تا رجم و سنگسار تعیین شود. این حکم اهمیت تکلیف مرد و زن متاهل به وفاداری و ارتباط آن با نظم عمومی را به خوبی نشان می‌دهد (Katouzian, 2003). مرد خود را مسئول حفاظت از حیثیت خانوادگی می‌داند و با مواجهه با هر بلا و مصیبتی، سعی می‌کند از حریم خانوادگی خود دفاع کند. حال اگر زنی به این احساس مرد بی توجهی کند و در برخورد با نامحرم، حریم عفاف را رعایت نکند و وجودش را که باید در اختیار همسر قانونی‌اش باشد، در اختیار مردان دیگر بگذارد و روابطی آزاد با آنان برقرار کند، آرامش مرد را برهم زده و او را نسبت به خود بدگمان می‌کند؛ در این شرایط مرد تصور می‌کند همسرش به او خیانت کرده و این خیانت هیچ‌گاه خیال مرد را راحت نمی‌گذارد. این خیال او را در تشویش و اضطراب مستمر قرار می‌دهد و حتی در مواردی مرد را به جنایاتی مانند قتل مرد بیگانه و همسر خود می‌کشاند (Kameli, 2006). اگر زنان تمایلات و نفسانیات خود را مهار کنند و رفتارهای خود را در چارچوب‌های اخلاقی و شرعی تنظیم کنند و ساده‌لوحانه اسیر هوس مردان دیگر نشوند و برای احساسات و عشق پاک همسر خود احترام قائل باشند، هیچ وقت مورد سوءظن و اتهام مرد قرار نمی‌گیرند و زندگی را برای خود و همسر خود تلخ نمی‌کنند. حضرت موسی علیه السلام از خداوند پرسید: «خداوند! پاداش کسی که به جهت حیا از تو خیانت را رها می‌کند، چیست؟» خداوند فرمود: «پاداش او امنیت در روز قیامت است (Majlesi, 1984). این روایت نشانگر این است که یکی از آثار حیا، ترک خیانت است. در روایت دیگری از جناب سلمان سلام الله علیه نقل شده است: «هرگاه خداوند اراده کند بنده‌ای را هلاک کند، لباس حیا را از تن او می‌کند. پس وقتی لباس حیا از او کنده شد، خیانت می‌کند و مورد خیانت قرار می‌گیرد و چون اینگونه شد، امانت از او رخت برمی‌بندد و وقتی امانت از او برداشته شد، جز خشونت و سنگ‌دلی از او نمی‌بینی» (Koleini, 1986). رعایت حیا و عفاف توسط زن با محبت و علاقه همسرش رابطه مستقیم دارد. مردی که همسر خود را وفادار

می‌داند و اطمینان دارد که در غیابش به او خیانت نمی‌کند و حریم حیا و پاکدامنی را رعایت می‌کند، هرگز مهر و محبت خود را از او دریغ نمی‌کند؛ در چنین خانواده‌ای مرد با تمام وجود، عشق خود را نثار همسرش می‌کند (Kameli, 2006). پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در بیان ویژگی بهترین زن به این ویژگی اشاره می‌کند: «زن عقیف زنی است که در برابر شوهرش با تبرج و زینت و در برابر دیگران پاکدامن و باحیا ظاهر شود» و بدترین زن را کسی می‌داند که «در مقابل شوهر بی‌میل و در مقابل دیگران با تبرج و زینت ظاهر شود» (Koleini, 1986). پژوهش‌ها نشان می‌دهد که هرچه روابط عاطفی مشترک پایدارتر باشد شخص خوشبخت‌تر، سالم‌تر و موفق‌تر است (Shalit & Demos, 2007, Translated by Madani & Pouralamdari, 2009).

بحث و نتیجه‌گیری

خانواده اولین و اصلی‌ترین نهاد موثر در تربیت بشر است. کوچک‌ترین گروه اجتماعی که درونی شدن صفت حیا که بخشی از سیر تربیت است، می‌بایست به طور طبیعی در آن شکل گیرد. یکی از مبانی تربیتی، تربیت ایمانی و به تبع آن تربیت انسان باحیاست. توصیه‌های اهل بیت سلام الله علیهم اجمعین از مراحل مقدماتی تشکیل خانواده یعنی انتخاب همسر باایمان و باحیا گرفته تا حیا در ارتباط با همسر و تربیت جنسی کودک و آموزش برای ورود با اجازه به اتاق والدین (نور، ۵۸) نمونه‌هایی از تربیت انسان باحیا در خانواده است. سلامت خانواده و در پی آن رشد و پیشرفت جامعه در گرو وجود خانواده‌های مستحکم و سالمی است که در آن، زنان با حفظ عنصر عفت، آرامش و آسودگی روحی مرد را فراهم می‌کنند. در چنین خانواده‌ای مرد نیز به عنوان نیروی کار جامعه به تلاش و فعالیت بیشتر می‌پردازد و در بالندگی کشور و رسیدن به دروازه‌های خودکفایی نقش آفرینی می‌کند. جامعه‌ای که از چنین عناصر سالمی ساخته شده است، از نظر اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در مسیر سعادت‌مندی حرکت خواهد کرد و اعضای آن به سطح بالاتری از حیات که ثمره ایمان و عمل صالح است، دست می‌یابند. یکی از عوامل رسیدن به حیات طیبه، حاکمیت استحیاء در جامعه است. به هر میزان حیا در نفس انسان اوج گیرد، حیات طیبه که چیزی جز ایمان و عمل صالح نیست در درون انسان شدیدتر می‌شود. حیا از عزت نفس و بیداری وجدان نشأت می‌گیرد که با فروغ آن، انسان از پلیدی‌ها و زشتی‌ها ناراحت می‌شود؛ اما در حالت بی‌حیایی و وقاحت فرد آن چنان گستاخ می‌شود که در برابر خداوند دست به عصیان می‌زند.

در حقیقت تجلی بهره‌مندی انسان از حیات طیبه، در ابعاد و مراتب مختلف وجود انسان از طیب ولادت تا نهایت آن که بهشت است، ظهور و بروز می‌یابد. ارزش حقیقی انسان و رسیدن او به حیات معنوی و مقام خلیفه‌اللهی در گرو حیات طیبه اوست. خداوند تبارک و تعالی در قرآن کریم می‌فرماید: «هر کس خواه مرد باشد یا زن کار شایسته‌ای انجام دهد، در حالیکه مؤمن است، او را به حیاتی پاک زنده می‌داریم و پاداش آن‌ها را به بهترین اعمالی که انجام می‌داند، خواهیم داد» (نحل، ۹۷). «زندگی پاک و گوارا هدیه خداوند به اهالی ایمان و عمل صالح است و کافران، منافقان و مشرکان بهره‌ای از آن ندارند. مجموعه حسن فاعلی که روح معتقد و جان مومن به معارف الهی است و حسن فعلی که تطبیق عمل بر اساس وحی و رسالت می‌باشد، می‌تواند راهگشای انسان برای رسیدن به حیات طیبه باشد» (Tabatabaie, 1965, Translated by Musavi Hamedani, 1984). حیاتی که حقیقی و شریف‌تر و کامل‌تر از حیات معمولی است؛ یک نوعی از زندگی که در آن همگان به زیور دین و تقوا آراسته و در زمره صالحان درآمده‌اند. پیشینه موضوع حیات طیبه به نزول وحی و عمل به دستورات خدای یکتا برمی‌گردد (Mousavi & Abu, 2017).

بین تقویت حیا و دست یافتن به هدف از آفرینش انسان و رسیدن به حیات طیبه، رابطه تنگاتنگی وجود دارد؛ زیرا هدف از آفرینش انسان، رسیدن به سعادت اخروی و کمال‌نهایی و بهره‌مندی از حیات طیبه است. در واقع حیات پاکیزه در سایه‌سار حیا و پاکدامنی و دوری از ارتکاب معاصی، محقق می‌شود و به هر میزان که حیای انسان بیشتر باشد، میزان دوری او از گناه و نیفتادن در دام شیطان بیشتر است (Jokar, 2013). در واقع با مزین شدن زن و به تبع آن خانواده به زیور حیا، جامعه در مسیر سعادت‌مندی و حیات طیبه حرکت می‌کند.

سهیم نویسندگان: محیا حکاکان: طراحی چارچوب کلی، تحلیل داده‌ها و تدوین محتوا. دکتر نفیسه فیاض‌بخش: همکاری در طراحی چارچوب کلی و نتیجه‌گیری، ویرایش محتوا، تحلیل داده‌ها، بررسی نهائی و نویسنده مسئول. دکتر عصمت سوادی: همکاری در طراحی ساختار مقاله و بررسی نهائی. دکتر محمد رضا شاهرودی: ویرایش محتوا و ارسال مقاله.

سپاسگزاری: نویسندگان مراتب تشکر خود را از تمامی اساتیدی که ما را در این تحقیق یاری کردند، اعلام می‌دارند.

تعارض منافع: در این پژوهش هیچ تعارض منافی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

منابع مالی: این مقاله هیچ گونه حمایت مالی دریافت نکرده است.

References

- The Holy Quran*. URL: <http://www.parsquran.com/book/>
- Afshani, S. A., & Zarean, A. (2014). The role of the media in spreading and deepening the culture of chastity and hijab and its impact on individual and social security. *Khorasan Law Enforcement Quarterly*, 3(1), 131-160. [Persian] URL: <https://ff4u.ir/?page=28687>
- Ali Mohammadi, H. R., & Kavand, A. (2018). Pathology of the position of the family in religious culture -case study -lack of modesty. *Fourth International Congress of Religious Culture and Thought*, 1(1), 45-68. [Persian] URL: <https://civilica.com/doc/778053/>
- Eshaqi, S. H. (2008). *The essences and musts of the culture of hijab and chastity. hijab; Responsibilities and Authorities of the Islamic State*. Collection of Articles. Qom: Institute of Islamic Sciences and Culture. [Persian] URL: <https://b2n.ir/h33686>
- Horreameli, M. (1988). *Vasaeloshie to study the issues of Sharia [Shiaeh logic]*. Qom: Al-Bayt Foundation for the Revival of Heritage. [Persian] URL: <https://lib.eshia.ir/11025>
- Jokar, M. (2013). Pattern of strengthening modesty in Islamic lifestyle. *Maaref Monthly*, 22(186), 71-85. [Persian] URL: <http://marifat.nashriyat.ir/node/2674>
- Kameli, F. (2006). Female chastity, male peace of mind, challenges and consequences. *Shiite Women's Quarterly*, 3(10), 177-196. [Persian] URL: magiran.com/p412546
- Katouzian, N. (2003). *Basic civil law course*. Tehran: Mizan. [Persian] URL: <https://b2n.ir/b01218>
- Keifbejestani, M. (2015). *Explaining the educational effects of modesty and literature on human life from the perspective of the Holy Quran*. Master Thesis, Educational Sciences, Faculty of Psychology and Educational Sciences. Islamic Azad University, Central Tehran Branch, Iran. [Persian]
- Koleini, A. (1986). *Kafi*. Tehran: Islamic Library. [Persian] URL: <https://lib.eshia.ir/11005/5/1>
- Majlesi, M. (1984). *Beharal_anwar Al-Jame'a for news of the Imams (PUH) of Purity [The seas of the Pearls of the Imams]*. Beirut: Al-Wafa Foundation. [Persian] URL: https://www.ghbook.ir/index.php?option=com_dbook&task=viewbook&book_id=939&lang=fa
- Maktabi, S., & Hedayati, S. (2008). *Woman and family from Imam Khomeini's point of view*. Qom: Office of Wisdom. [Persian] URL: <https://b2n.ir/x22333>

- Moeidfar, S., & Dehghani, M. (2008). *Analysis of some cultural and social contexts and factors of the spread of bad hijab. hijab; Responsibilities and authorities of the Islamic state, Collection of articles*. Qom: Institute of Islamic Sciences and Culture. [Persian] URL: <https://b2n.ir/x22333>
- Mousavi, M., & Abu Torabi, M. (2017). *A good human life; Characteristics and strategies to achieve it from the perspective of the Qur'an and hadiths*. The first national conference on Islamic teachings, contemporary man and the family system, Tehran, Iran. [Persian] URL: <https://b2n.ir/p84752>
- Noori, A. (2010). Factors of family consolidation and strength. *Tahora Quarterly*, 3(7), 145-178. [Persian] URL: magiran.com/p985450
- Nouri, M. (1988). *Mustadrak al-Wasa'il and Mustanbat al-Masa'i [Finder and infer issues]*. Qom: Al-Bayt Foundation for the Revival of Heritage. [Persian] URL: magiran.com/p985450
- Sadough, M. (2002). *Khesal [Qualities]*. Tehran: Ketabchi Publications. [Persian] URL: <https://lib.eshia.ir/12698/1/0>
- Seyyednejad, S. A., Hatami, H. R, Shababi, M., & Khalaji, A. (2014). The relationship between western cultural invasion and the functioning of Iranian families. *Cultural-Educational Quarterly of Women and Family*, 9(28), 37-62. [Persian] URL: magiran.com/p1451128
- Shalit, W., & Demos, N. (2007). *Girls turn to chastity*. Translated by Samane Madani & Parisa Pouralamdari. (2009). Qom: Maaref. [Persian] URL: <https://b2n.ir/t43734>
- Shoeiri, T. (2013). *Jame Al-Akhbar [News collector]*. Qom: Publications of Hazrat Abbas (PUH). [Persian] URL: <https://b2n.ir/d40612>
- Tabatabaei, S. M.H. (1965). *Tafsir al_mizan. Translated by Seyyed Mohammad Bagher Musavi Hamedani (1984)*. Qom: Office of the Islamic Society of the Society of Teachers. [Persian] URL: <https://lib.eshia.ir/50081/1/56/%D9%85%D8%B7%D9%84%D8%A8>
- Zarei, M. (2019). Promoting chastity and hijab in the family and its role in reducing social harms. *North Khorasan Law Enforcement Quarterly*, 6(22), 101-120. [Persian] URL: <https://b2n.ir/e45403>